

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Valstybės biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03610 Vilnius, tel. (8 5) 266 8176, (8 5) 266 8169, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <http://www.socmin.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Savivaldybių administracijoms
(pagal pridedamą sąrašą)

2015-12-03 Nr. (15.6-35) SD - 7404

Kopija
Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai,
Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigai,
Švietimo ir mokslo ministerijai,
Sveikatos apsaugos ministerijai,
Lietuvos savivaldybių asociacijai

DĖL MOKINIŲ NEMOKAMO MAITINIMO ORGANIZAVIMO

Kelti žmonių gerovę, stiprinti šeimą, mažinti skurdą ir socialinę atskirtį – tai yra pagrindinis socialinės politikos tikslas. Vykdam Europos bendrijos sutartimi priimtus įsipareigojimus, Europos socialinės chartijos (pataisytosios), kurią Lietuva yra ratifikavusi, nuostatas, valstybei nustatyta pareiga užtikrinti, kad kiekvienas žmogus galėtų gauti iš atitinkamų valstybinių tarnybų tokią pagalbą, kokios gali prireikti, kad galima būtų išvengti nepritekliaus, pašalinti jį ar palengvinti.

Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymas suteikia teisę į socialinę paramą, taip pat ir mokinių nemokamą maitinimą, vaikams iš mažas pajamas gaunančių šeimų. Šios paramos tikslas – mažinti socialinę atskirtį ir diferenciaciją tarp atskirų mokinių grupių, užtikrinti, kad socialinę paramą gautų visi nepasiturinčių šeimų vaikai, bei ugdyti vaikams sveikos mitybos įpročius.

Mokinių maitinimas – tai vaikų ugdymo sudedamoji dalis. Todėl labai svarbu mokyklose, įskaitant ir mokinių maitinimo vietas, sukurti aplinką, kurioje vaikui būtų jauku, saugu, jis nesijaustų žeminamas ir atskirtas.

Pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą maitinimo paslaugų organizavimas teisės aktų nustatyta tvarka švietimo įstaigose, įgyvendinančiose mokymą pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo lavinimo programas yra savarankiškoji savivaldybių funkcija. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas nustato, kad už vaikų ir mokinių maitinimo organizavimą ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklose atsako mokyklos vadovas. Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatyme nustatyta, kad Švietimo ir mokslo ministerija administruoja mokinių nemokamą maitinimą valstybinėse mokyklose, o savivaldybių

administracijos – savivaldybių įsteigtose mokyklose ir savivaldybių teritorijose įsteigtose nevalstybinėse mokyklose. Nemokamas maitinimas teikiamas mokyklos steigėjo patvirtinta mokinių nemokamo maitinimo mokyklose tvarka. Todėl, mokyklos steigėjas, vadovaudamasis patvirtintais teisės aktais, sprendžia, kaip organizuoti mokinių maitinimo paslaugas, ir užtikrina, kad mokiniams būtų sudarytos tinkamos sąlygos, teikiamas kokybiškas, sveikos mitybos reikalavimus atitinkantis maitinimas. Mokyklos vadovas yra atsakingas ir už tai, kad vaikas mokykloje jaustųsi savimi pasitikintis, kad būtų išvengta patyčių, įskaitant ir dėl vaiko šeimos socialinės padėties.

Mykolo Romerio universiteto mokslininkai dr. Brigita Kairienė ir dr. Andrius Sprindžiūnas 2015 m. sausio–vasario mėn. atliko pilotinį tyrimą Vilniaus miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklose, kurio tikslas – atskleisti nemokamo maitinimo įgyvendinimo ypatumus bendrojo ugdymo mokyklose. Tyrimas pristatytas Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos, Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Švietimo ir mokslo ministerijų, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos ir Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovams.

Tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip mokyklose organizuojamas nemokamas maitinimas ir kaip nemokamas maitinimas mokykloje atitinka mokinių maitinimosi poreikius. Analizuojant gautus duomenis, tyrėjai išskyrė dvi subkategorijas, apibūdinančias maitinimo organizavimo pobūdį. Pirmoji, **ribotos galimybės gauti maitinimą**, susijusi su bendru aptarnavimu. Problema ta, kad maitinimas mokykloje organizuojamas nepakankamai efektyviai, dėl ko vaikams ne visada pavyksta pavalgyti (pvz., ilgos eilės, per trumpos pertraukos). Antroji subkategorija, nusakanti nemokamo maitinimo organizavimą, – **galimybės pasirinkti patiekalų nebuvimas**. Nepasiturinčių šeimų vaikams, skirtingai nuo mokinių, kurie patys moka už maistą, dažnai patiekiamas vienas patiekalų rinkinys – sriuba, antras patiekalas ir gėrimas.

Tyrimas atskleidė, kad kai kurie mažesnių mokyklų mokytojai, ypač dirbantys su žemesnių klasių mokiniais, buvo linkę teigti, kad patyčių dėl nemokamo maitinimo nebūna. Tačiau iš interviu su mokytojais ir socialiniais pedagogais, tiesiogiai besirūpinančiais mokinių nemokamo maitinimo organizavimu didesnėse mokyklose, paaiškėjo, kad jiems žinomi atvejai, kada nemokamai valgantys mokiniai tapo patyčių taikiniais.

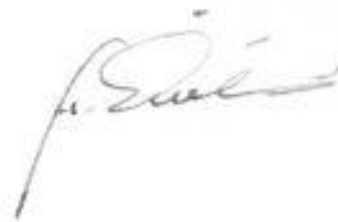
Tyrėjų nuomone, mokinių ir pedagogų interviu atskleidė, kad esanti maitinimo organizavimo mokyklose tvarka yra problemine žmogaus teisių ir ypač vaiko teisių įgyvendinimo požiūriu, nes sutelkus visą dėmesį į maitinimosi poreikio patenkinimą, iškyla grėsmė dvasinio, dorovinio ir socialinio asmenybės vystymosi sąlygų užtikrinimui. Tyrime teigiama, kad „nemokamą maitinimą gaunantys mokiniai pagal maitinimo organizavimo požymius – kai kuriais atvejais išskiriant į atskirą eilę, atsiskaitant talonėliais, nesudarant galimybės pasirinkti patiekalų, yra akivaizdžiai išskiriami kaip priklausantys stokojančioms šeimoms ir netiesiogiai stumiami į socialinę atskirtį“. Tyrėjai pažymi, kad galimybės pasirinkti patiekalų nebuvimas sietinas ir su neįgyvendintu mokinių nemokamo maitinimo tikslu – pamaitinti vaikus.

Ivertinus tyrimo duomenis, pateiktos išvados, kad vaikai iš mažas pajamas gaunančių šeimų, kuriems paskirtas nemokamas maitinimas mokykloje, nepakankamai patenkina maitinimosi poreikius:

- vaikų mitybos poreikių patenkinimą dažnai riboja nelanksti maitinimo organizavimo mokykloje sistema, neužtikrinanti galimybės pavalgyti visiems moksleiviams: nepakankamos trukmės pietums skirta pertrauka, ilgos eilės, neefektyvus aptarnavimas;
- gaunantys nemokamą maitinimą moksleiviai neturi galimybės rinktis patiekalų, ir tais atvejais, kai patiekiamas maistas neatitinka vaiko poreikių ar pomėgių, maisto tiesiog atsisakoma;
- nemokamo maitinimo būdu gaunamo maisto kiekis ne visuomet pakankamas, taip pat pasitaiko maisto kokybės neatitinkančių požymių – patiekaluose randama pašalinių daiktų, patiekiami padieniai pasikartojantys patiekalai;
- organizuojant nemokamą maitinimą pastebėtos moksleivių diskriminacijos apraiškos, kai šeimos turinės padėties pagrindu nemokamai valgantys moksleiviai turi nelygias galimybes pasirinkti patiekalus arba galimybės pasirinkti neturi visiškai, ir kai mokyklų valgyklose nemokamai valgantys vaikai patiekalus gauna atskirose eilėse.

Atsižvelgdami į minėtame tyrime keliamas problemas, kreipiamės į Jus kaip institucijas, atsakingas už mokinių maitinimo paslaugų organizavimą, taip pat ir mokinių nemokamo maitinimo administravimą mokyklose, prašydami dar kartą įvertinti mokinių maitinimo organizavimo tvarką ir jos ypatumus savo administruojamose mokyklose, ją aptarti su mokyklų vadovais ir, esant problemoms, kartu su mokyklų bendruomenėmis ieškoti sprendimų būdų, efektyvesnių maitinimo organizavimo formų, užtikrinant visavertį ir kokybišką mokinių maitinimą, bei imtis priemonių, kad nemokamo maitinimo tikslas būtų pasiektas ir paramą gaunantys mokiniai nebūtų stigmatizuojami dėl šeimos socialinės padėties.

Viceministras

Algirdas Šešelgis